

ІДЕАЛ КОМІЧНОГО У РЕПРЕЗЕНТАЦІЯХ СУЧАСНОГО ХУДОЖНЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

На основі розгляду значущості ідеалу комічного в українській духовній традиції висвітлено його роль у сучасній художній культурі України і загалом у її сучасному художньому просторі. Досліджено естетичні засади авторської манери створення комізму комічним дуєтом "Кролики" (В. Данилець, В. Мойсеєнко) та актором розмовного жанру А. Данилкою ("Верка Сердючка"). До аналізу залучалась також творча спадщина вітчизняних митців-майстрів сцени, які працювали у формі парного (дуетного) конференсу, і проаналізовано творчість українського поета-гумориста і сатирика П. Глазого. Специфічність виявів ідеалу комічного у художньому просторі України дало підстави виокремити певні якості, що притаманні митцям сценічного мистецтва. Стверджено, що вони приваблюють публіку, насамперед, створеними ними гумористичними, розумними жартами та невимушеною атмосферою звернення до глядачів. Однак у творчості А. Данилки спостерігаємо опертя, передусім, на пародію, буфонаду і, навіть, кіч. У такому випадку треба наголосити, що його творчість хоча й привертає увагу публіки комізмом, але не відповідає українській національній традиції щодо ідеалу комічного, яка тягнє до гумору.

Ключові слова: *Є. Гапчинська, комічний дует "Кролики", "Верка Сердючка", художній простір, художня комунікація, естетичні цінності, естетична інформація, ідеал комічного, дуетний конференс.*

Постановка проблеми. Протягом багатьох століть мислителями поділяється думка, що категорія комічного ніби концентрує у собі завершену єдність внутрішніх взаємозв'язків категорій естетики, фіксує відсутність у окремих явищах дійсності, діях і поведінці людини духовних підстав для вдосконалення останньої. Застосування різноманітних комічних прийомів для створення комізму фіксується в різних видах сучасних мистецтв, зокрема в художній літературі, медіа-мистецтві, фотографії, кіно, візуальних мистецтвах, просторових, часових, синтетичних тощо. Як відомо, комізм є тим явищем життя, що характеризується внутрішньою суперечливістю, невідповідністю між тим, що очікується, і тим, чим є фактично за формою чи змістом. Проте варто пам'ятати, що ідеал комічного є принагідним не для всіх людських груп чи спільнот, відповідно не для кожної естетичної національно-культурної традиції він буде вагомим однаковою мірою.

Тому видається важливим дослідити ступінь поширення ідеалу комічного у сучасному художньому просторі України та його принагідність для теперішньої української спільноти. Деякою мірою окреслені у продуктах творчості митців комічні риси персонажів, комізм у повсякденних виявах життя суспільства дають загалом підстави звернутись до розгляду ідеалу комічного у різноманітних мистецьких практиках. Зокрема виявлення специфіки прийомів створення комізму у розважальному жанрі сучасного масового мистецтва сприяє кращому розумінню ціннісних основ буття співвітчизників в теперішніх соціальних умовах. Аналіз ідеалу комічного у художньому просторі сучасної України (елементи гумору чи іронії, сатири або пародії та подібного) дає змогу, на наш погляд, виявити елементи духовного життя людини і спільноти на теперішньому етапі існування, що зумовлює актуальність цієї розвідки.

Ступінь розробленості проблеми. Вивчення комічного та його проявів відбувалось у різних галузях науки, насамперед, естетики, філософії, психології та ін. В XVIII — на початку XX ст. проблему комічного досліджували І. Кант, Г. Гегель, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон, З. Фрейд тощо. Комічне для них постає як специфічний, "високий" тип смішного і як поняття, що належить виключно науковій сфері. Численні дослідження XX ст. належать до розвідок комічного як категорії естетики в історичній позиції, а також при розгляді структурних та сутнісних особливостей трансформацій явища комізму і комічного в масштабах новітньої соціально-культурної історії людства (В. Бичков, Р. Шульга, А. Бичко, О. Оніщенко, О. Павлова, А. Островська, М. Юрковська, О. Петрова та ін. [1-9]). Зокрема проблему комічного як мистецького жанру розглядали Ю. Борева, Д. Ніколаєв, Б. Мінчин, В. Фролов, наголошуючи, що у мистецтві комічними можуть бути явища, які не викликають, проте, такого почуття у реальному житті.

Однак треба вказати на недостатню опрацьованість у сучасній українській естетичній думці проблеми цінності ідеалу комічного в естетичній національно-культурній традиції загалом, а також його роль та значення для мистецької практики сучасності.

Мета статті полягає у виявленні та аналізі специфіки ідеалу комічного у репрезентаціях сучасного художнього простору України, що дає змогу висвітлити особливості відображення наявних суперечностей життя у формі естетичного подолання сміхом певних його негативних проявів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комічне являє собою об'єктивну суспільну цінність певного явища та є водночас важливою характеристикою соціокультурної реальності. Заперечуючи одні людські якості та суспільні явища і стверджуючи як позитивні інші, комічне породжує одухотворений естетичним ідеалом, соціально значущий сміх. Ще у давні часи життя людей супроводжувалося жартами, веселими обманами тощо. І в наш час людина прагне розваги у такий спосіб. Комічне як поняття пов'язане з міфологічною складовою культури Стародавньої Греції (Діоніс був символом і сумного, і радісного) та повсякденним життям тогочасного суспільства.

Усі теорії комічного відмічають ті стани, в яких комічне виникає, і ті заперечення, які припиняють його появу. Так, Аристотель у своїй праці "Поетика" стверджував, що "смішне є частиною потворного: смішне – це деяка помилка і потворність, нікому не заподіює страждання і ні для кого не згубне..." [10: 53].

Питання природи і специфіки комічного (у зв'язку з дослідженням природи афектів) торкаються у своїх працях представники філософської думки Нового Часу, такі як Р. Декарт, Б. Спіноза, Т. Гоббс, Д. Юм. Комічне є продуктом інтелектуально-розвинутої людської культури (погляд на себе збоку, ніби піднімаючись над буденністю). Загалом в історії естетичної думки комічне характеризується як наслідок суперечності потворного прекрасному (Аристотель), низького – піднесеному (І. Кант), хибного – значущому (Г. Гегель), нікчемного – великому (Т. Ліппс) тощо.

У наш час поставлені нові акценти в розумінні природи і специфіки комічного. Російський філософ, історик естетики В. Бичков зазначає, що феномен комічного є одним із найдавніших в історії культури. Сміх викликається інтелектуально-сисловою грою (жарти, глузування з людських недоліків, безглузких ситуацій, необразливі обмани) приносить задоволення і радість у житті людини, що на думку В. Бичкова, є особливістю комічного як естетичного явища [1: 230]. Але споживання такого продукту розумової діяльності людини зумовлює особливий процес художньої комунікації, що присутній у ході інтелектуально-творчого ланцюга "автор – твір мистецтва – виконавець – глядач" та його реалізацію через акт спілкування. На погляд філософа І. Савранського, художня комунікація є завжди духовно-емоційним явищем, що сприяє засвоєнню найважливіших загальнокультурних цінностей: "...засвоєння культури – це, певною мірою, процес художньої комунікації, який активно впливає на формування людської особистості, створення її моральної основи, вироблення того чи іншого ставлення людини до світу і до людей" [11: 73].

Коли звертаємось до аналізу художнього простору України, то варто наголосити, що спостерігаються "носії комічного", які здатні репрезентувати гумор, іронію, сарказм тощо. Тому вважаємо за необхідне вказати на яскраво виражену соціальну направленість при створенні комічної ситуації у сценічному мистецтві України, насамперед, як створення типу коміка-героя. Наприклад, суржикові естрадні "усмішки" П. Глазового, ремінісценція на сатиричні діалоги Штепселя й Тарапуньки ("так-то воно так"), "легкоусваємий гумор" комік-дуету "Кролики", пародійність і провокативність такого мистецького бренду, як Верка Сердючка, іронія та сарказм студії "Квартал 95" при інтерпретації подій, що відбуваються у суспільно-політичному чи соціально-культурному житті нашої країни через призму комічного.

Одним із найпопулярніших українських гумористів був поет-гуморист, сатирик П. П. Глазовий. Гумористичність його віршів, рідше сатиричність, ніби додають людям позитивного настрою, але допомагають зрозуміти, що незважаючи на всі незгоди та труднощі в житті, в нашому оточенні більше світлого, радісного, добрішого, ніж нищого. Наприклад, гуморески П. Глазового, що часто створені у формі народного анекдоту та наділені щирою любов'ю до рідної землі, свого народу, вболівання за українську мову, українське мистецтво [12]. Отже, можемо стверджувати, що "веселі розмови" митця не тільки розважають через сміх, а й втілюють у собі притаманне українському національному характеру поцінування краси рідного краю, національної традиції (вірші про село, жінок) та прагнення до вихованості і чемності (вірші про вчительку, школу, студентів).

Атмосферу невимушених веселощів, наповнену розумними жартами, створюють деякі вітчизняні митці-майстри сцени, які працюють у формі парного (дуєтного) конференсу. (Вагоме місце у виконавській творчості актора розмовного жанру займає спілкування). Ще російський театральний режисер, актор і педагог, реформатор театру К. Станіславський фундаментально займався науковою розробкою проблеми спілкування в мистецтві [13: 14-20], де визначав три його різновиди: пряме спілкування з реальним, присутнім партнером; самоспілкування; спілкування з уявним партнером. Тому можна стверджувати, що образи міліціонера Тарапуньки і монтера Штепселя втілили у собі полтавець Ю. Ю. Тимошенко та одесит Ю. Й. Березін, які з перших же років перебування на сцені стали улюбленцями глядачів через життєрадісний традиційний український народний гумор – полтавський, а також одеський, що породжує сміх; а застосована двомовність, яка виникла внаслідок поєднання традицій декількох регіонів, стала додатковим художнім прийомом, що надавало виступу особливого колориту [14]. Розвиваючись, підкоряючи все нові вершини, гумористичний дует вперше звернувся у 1960 році до жанру естрадного ревію, що став проміжною ланкою між конференсом та естрадним театром, підготувавши із драматургами О. Каневським і Р. Віккерсом програму "Везли естраду на декаду" [15]. Але тут у своїй творчості артисти вперше використовували імпровізацію, ексцентрику та

такі прийоми створення комічного, як буфонада та гротеск. Таким чином, спостерігаємо певну еволюцію у створенні ними комічного – від опертя на гумор, такий привабливий для української народної сміхової культури, до гротеску і буфонади.

Комічними виглядають на сцені актори у співвідношенні один до одного: довгов'язий, довгорукий Тарапунька (Ю. Тимошенко) і коренастий та приземкуватий Штепсель (Ю. Березін); поміркований, філософсько-сконцентований україномовний Тарапунька і швидкий, невтомний російськомовний представник Південної України Штепсель. Таке протиставлення й створювало так би мовити візуально репрезентований вияв комізму, який доповнювався вербально поданими формами комічного – через текст повідомлення. Але майстерність спілкування митців розмовного жанру – фундаментальна праця і виконавців, з одного боку, і глядача (аудиторії), з іншого. Адже, якщо під час виступу гумористичного дуету не відбувається належна художня комунікація із зворотнім зв'язком хоча б в одному зрізі, то процес має властивість бути неповноцінним, незавершеним. Як результат – отримання насолоди від зустрічі з комічним буде достатньо низьким, бо наразі комунікативний процес передбачає як обов'язкову складову співтворчість учасників дуету як з автором сценарію, так і з глядачем (слухачем), що забезпечує емоційно-художнє залучення до споживання продукту творчості дуету, а через них і глядачів (аудиторії). І таке споживання має ігровий характер, відбувається на засадах добровільності (автор – глядач).

Але в наш час маємо спробу перейняти досвід Штепселя і Тарапуньки. Їх послідовниками можна вважати комічний дует "Кролики" (засновником якого з 1987 року є режисер Є. Перебийніс). Як і уславлені попередники, дует "Кролики" (В. О. Мойсеєнко та В. В. Данилець) використовують інтермедію, а глядач отримує свої враження опосередковано як результат сценічного спілкування акторів між собою. Активна пряма участь аудиторії в діалозі як реального третього партнера досягається шляхом дотепності доводів сторін, різкого контрасту думок, гострого конфлікту загалом. Це все забезпечується створенням різних характерів їхніх комік-героїв, контрастними образами (наприклад, суддя і свідок, лікар і пацієнт, кредитор і клієнт та ін.) [16]. Поєднання різнохарактерних персонажів у сценічному номері нагадує напрацювання Тарапуньки і Штепселя. Намагання встановити ніби живе спілкування між артистами та глядачами на основі розігрування сенок із використанням посиленої мімічної активності, щоб постійно тримати в інтризі глядача, і репризи – це те, що відрізняє їх від уславлених попередників. Націлення наразі на Глядача більше, ніж на Слухача – головна мета цього комік-дуету. І на наш погляд, це досить показовий момент: у сучасному художньому просторі України маємо справу із зверненням, насамперед, до візуального компонента в естетичному повідомленні. Значення надається видовищності, тобто формі трансляції естетичної інформації, а не змісту повідомлення. (Згадаймо відомі слова Фреді Мерк'юрі: "The show must go on"). На нашу думку, подібне є ознакою нашого часу. Правда, незрозуміло, чи дійсно цього хоче глядач і слухач, чи ж мова йде, власне, про нав'язування йому подібного з боку професійних митців.

Написати гумористичний текст, що буде викликати сміх своїм змістом, – це дуже нелегка справа. А створювати комізм завдяки гримаскам, несподіваній пантоміміці, спец-ефектам видається набагато простішим. Маємо спробу, як видається, робити досить часто виставу "для простофіль". Тому й гастролі акторів не збирають ту кількість глядачів, якої б хотілося митцям.

Проте у цій ситуації виникає й наступне запитання: у прагненні до комерційного успіху чи є гуманним здійснювати нав'язування людині спрощене ставлення до світу, навчати її не мислити критично, привчати бути виключно у "форматі бачення", а не розмірковування при спілкуванні?

Жваві рухи, напружена увага, посмішки, хвилі сміху, оплески – все свідчить про інтенсивну взаємодію сцени і зали. Завдання вплинути на глядача і викликати у нього відповідні враження, переживання, роздуми постало у 1990 році перед А. Данилком, який створив "Верку Сердючку", спочатку продавщицю, потім суржикомовну провідницю, яка імпровізовано вела діалог із запрошеним пасажиром [17]. (А зараз ще й співуча "зірка"). Концертним виступам А. Данилка притаманні елементи гротеску, що, в свою чергу, впроваджують народний фольклор на "новий лад". Отже, А. Данилко більше не висміював деяких звичайних людей, адже об'єктом його кепкувань стали попервах пострадянські, російські й українські самозакохані зірки. Але згодом виник інший А. Данилко і кіч вже відбувається заради іншої мети.

Як відомо, головна риса характеру в образі займає провідне місце. Відповідно до характеру, до стилю жанру свого сценічного номера А. Данилку вдалося створити художнє опосередкування явищ дійсності, доводячи їх до можливого у цьому випадку ступеня гротеску, як сконцентований діалог та репліки-карикатури на подібні висловлювання людей [18]. Але хочемо звернути увагу, що творчість А. Данилка зараз далека від опертя на українську естетичну традицію: не гумористичний опис окремих вад людини, а буфонада заради просто розваги, і тільки заради розваги (для учасника, запрошеного на дійство митця). Має значення знову ж таки візуальна естетична інформація, форма превалює над змістом. І естетична традиція, важлива для митця, запозичена з іншого національно-культурного простору.

Проте при аналізі сучасного художнього простору України й тенденцій його розвитку варто звернути увагу, що візуальний ряд у сучасному українському живописі досить часто базується саме на вітчизняній

культурній традиції. Так, ідеал комічного притаманний й творчості Є. Гапчинської, харківській художниці-живописцю [19]. Синтез невибагливої краси та ніжності, життєрадісного випромінення добра та осередку оптимізму героїв картин Є. Гапчинської приваблюють до себе з першого погляду. Але сприймаєш персонажів картин то з добрим усміхом, то з іронічною посмішкою, і при цьому активно розмірковуєш про сенс життя, про його цінності і т. п. Митець майстерно спирається на комізм у своїх картинах (гумор, іноді гротеск). Тому хочемо наголосити, що Є. Гапчинська – одна із небагатьох сучасних українських художників, яка обрала у своїй творчості опертя на ідеал комічного як засадничий принцип сюжетної канви твору. Як митець Є. Гапчинська робить мініатюри з "присмаком комічного", відображаючи комізм не тільки мовою живопису, а й через інтелектуальне спілкування із споживачем її творів. "Розумне і корисне" тут ідуть поруч.

Висновки. При розгляді впровадження ідеалу комічного у творах сучасних українських митців необхідно наголосити, що маємо досить неоднозначну ситуацію у художньому просторі теперішньої України. З одного боку, маємо творчість низки митців, які продовжують розвивати естетичну традицію нашого народу. З іншого боку, спостерігається досить активне привнесення інокультурного елемента, в тому числі при спробах створення комізму.

Вважаємо за потрібне у подальшому дослідженні при аналізі специфіки сучасного українського художнього простору поглибити уявлення про ступінь поширення комічного в образотворчому мистецтві, насамперед у художній літературі, живописі, графіці, що складає **перспективу подальших досліджень**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бычков В. В. Эстетика / В. В. Бычков. – М. : Гардарики, 2002. – 556 с.
2. Шульга Р. Современное пространство отношений искусства и потребителя / Р. Шульга // Социология : теория, методы, маркетинг. – 2005. – № 4. – С. 73–91.
3. Бичко А. К. Феномен української інтелігенції : спроба екзистенціального дослідження / А. К. Бичко, І. В. Бичко. – К. : Освіта України, 2014. – 199 с.
4. Оніщенко О. І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.08 / Оніщенко Олена Ігорівна ; Київський держ. ін-т театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого. – Київ, 2002. – 393 с.
5. Павлова О. Ю. Естетичний досвід як онтологічна проблема : автореф. дис. на здобуття наук ступеня д-ра філос. наук : спец. 09.00.08 "Естетика" / Павлова Олена Юріївна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2009. – 35 с.
6. Островська А. Комічне як естетична категорія / А. Островська // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка : [наукове видання] / Наукове товариство ім. Шевченка. – Донецьк, 2007. – Т. 17: Літературознавство. – С. 164–177.
7. Юрковська М. Мовні засоби досягнення комічного ефекту у комедійному відеотексті / М. Юрковська // Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича : [зб. наук. праць] / Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2008. – С. 74–91. – (Германська філологія; Вип. 408/409).
8. Петрова О. В. Специфіка функціонування та шляхи оновлення комічного у ХХ столітті / О. В. Петрова // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : [збірник наукових праць] / Мін. культури і туризму України ; Нац. ак. керівних кадрів культури і мистецтв ; КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – Вип. 28. – С. 252–259.
9. Боров Ю. Б. Эстетика / Ю. Б. Боров. – [4-е изд., доп.]. – М. : Политиздат, 1988. – 495 с.
10. Аристотель. Поэтика (Об искусстве поэзии) / Аристотель ; [пер. В. Г. Апшельбота]. – М. : Литература, 1957. – 53 с.
11. Савранский И. Л. Коммуникативно-эстетические функции культуры / И. Л. Савранский. – М. : Наука, 1979. – 231 с.
12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gumoreska.org.ua/glazovij.html>.
13. Станиславский : психотехника актерского искусства (Антология) / Акад. гуманитар. исслед. ; [ред.-сост. Е. Я. Басин]. – М. : Гуманитарий, 2010. – 176 с.
14. Кассандрова М. Наше звание Тарапунька и Штепсель [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vesty.spb.ru/apps/novosti/2013/05/22/nashe-zvanie-tarapunka-i-shtepsel/>.
15. Грабенко Л. На похоронах Юрия Тимошенко (Тарапуньки) Ефим Березин (Штепсель) подошел к его гробу и прошептал : "Если бы ты знал, как много я хотел тебе сказать, но сегодня забыл текст. Впервые в жизни..." [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bulvar.com.ua/arch/2014/20/537dde983d6f4/>.
16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://inter.ua/ru/video/program/love_formula/2011/10/22/kroliki.
17. Гриценко О. Герої та знаменитості в українській культурі / [ред. О. Гриценко]. – К. : УЦКД, 1999. – С. 340–351.
18. Існюк І. Українська традиція і динаміка змін у сучасному художньому просторі України / І. Існюк // Проблема традиції в українській культурі : [матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів та молодих учених]. –Х. : НУЦЗУ, 2013. – С. 5–8.
19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vgolos.com.ua/articles/yevgeniya_gapchynska_quotya_nache_zhyvu_v_rayuquot_107659.html?print.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Bychkov V. V. Estetika [Aesthetics] / V. V. Bychkov. – M. : Gardariki, 2002. – 556 s.
2. Shul'ga R. Sovremennoe prostranstvo otnosheniya iskusstva i potrebitelia [Contemporary Relation Space of the Art and Consumer] / R. Shul'ga // Sotsiologiya : teoriya, metody, marketing [Sociology : Theory, Methods, Marketing]. – 2005. – № 4. – S. 73–91.
3. Bichko A. K. Fenomen ukrains'koyi inteligentsiyi : sproba ekzistentsial'nogo doslidzhennia [The Phenomenon of Ukrainian Intelligentsia : the Attempt of the Existential Research] / A. K. Bichko, I. V. Bichko. – K. : Osvita Ukrainy, 2014. – 199 s.
4. Onishchenko O. I. Khudozhnia tvorchist u konteksti humanitarnogo znannia [Artistic Creativity in the Context of the Humanities] : dys. ... d-ra filoz. nauk : 09.00.08 / Onishchenko Olena Igorivna ; Kyivs'kyy derzh. in-t teatral'nogo mystetstva im. I. K. Karpenka-Karogo. – Kyiv, 2002. – 393 s.
5. Pavlova O. Yu. Estetychnyy dosvid yak ontologichna problema [Aesthetic Experience as an Ontological Problem] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya d-ra filoz. nauk : 09.00.08 "Estetyka" / Pavlova Olena Yuriivna ; Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. – Kyiv, 2009. – 35 s.
6. Ostrovs'ka A. Komichne yak estetychna kategoriia [Comic as an Aesthetic Category] / A. Ostrovs'ka // Donets'kyy visnyk Naukovogo tovarystva im. Shevchenka [Donetsk Journal of Scientific Society] : [naukove vydannia] / Naukove tovarystvo im. Shevchenka. – Donetsk, 2007. – T. 17 : Literaturoznavstvo. – S. 164–177.
7. Yurkovs'ka M. Movni zasoby dosyagnennia komichnogo efektu u komedynomu videoteksti [Language Means to Achieve the Comic Effect in the Comedy Videotext] / M. Yurkovs'ka // Naukovyy visnyk Chernivets'kogo natsional'nogo universytetu im. Yuriya Fed'kovycha [Scientific Journal of Chernivtsi Yuriy Fedkovych National university] : [zb. nauk. prats'] / Chernivets'kyy natsional'nyy universytet im. Yuriya Fed'kovycha. – Chernivtsi, 2008. – S. 74–91. – (Germans'ka filologiya ; Vyp. 408/409).
8. Petrova O. V. Spetsyfika funktsionuvannia ta shliakhy onovlennia komichnogo u XX stolitti [The Specifics of the Functioning and Upgrading Ways of Comic in the XX Century] / O. V. Petrova // Aktual'ni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhn'oyi kul'tury [Current Issues of History, Theory and Practice of Artistic Culture] : [zbirnyk naukovykh prats'] / Min. kul'tury i turyzmu Ukrainy ; Nats. ak. kerivnykh kadrov kul'tury i mystetstv ; KNU im. Tarasa Shevchenka. – Kyiv, 2012. – Vyp. 28. – S. 252–259.
9. Borev Yu. B. Estetika [Aesthetics] / Yu. B. Borev. – [4-ye izd., dop.]. – M. : Politizdat, 1988. – 495 s.
10. Aristotle. Poetika (Ob iskusstve poezii) [Poetics (On the Art of Poetry)] / Aristotle ; [per. V. G. Appel'rota]. – M. : Literatura, 1957 – 53 s.
11. Savranskiy I. L. Kommunikativno-esteticheskie funktsii kul'tury [Communicative and Aesthetic Functions of Culture] / I. L. Savranskiy. – M. : Nauka, 1979. – 231 s.
12. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://gumoreska.org.ua/glazovij.html>.
13. Stanislavskiy : psikhotehnika akterskogo iskusstva (Antologiya) [Stanislavsky : Psycho Dramatic Art (Anthology)] / Akad. humanitar. issled. ; [red.-sost. Ye. Ya. Basin]. – M. : Gumanitarii, 2010. – 176 s.
14. Kassandrova M. Nashe zvanie Tarapunka i Shtepsel' [Our Title Tarapunka and Shtepsel'] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.vesty.spb.ru/apps/novosti/2013/05/22/nashe-zvanie-tarapunka-i-shtepsel/>.
15. Grabenko L. Na pokhoronakh Yuriya Timoshenko (Tarapunka) Yefim Berezin (Shtepsel') podoshel k yego grobu i prosheptal : "Yesli by ty znal, kak mnogo ia khotel tebe skazat', no segodnya zabyl tekst. Vpervye v zhizni..." [At the Funeral of Yuri Timoshenko (Tarapunka) Efim Berezin (Shtepsel') Went to his Grave and Whispered : "If you Knew how much I Wanted to Tell you, but now Forgot the Text. For the First Time..."] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.bulvar.com.ua/arch/2014/20/537dde983d6f4/>.
16. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://inter.ua/ru/video/program/love_formula/2011/10/22/kroliki.
17. Grytsenko O. Heroi ta znamenytosti v ukrayins'koy kul'turi [Heroes and Celebrities in the Ukrainian Culture] / [red. O. Grytsenko]. – K. : UTSKD, 1999. – S. 340–351.
18. Isnyuk I. Ukrayins'ka tradytsiia i dynamika zmin u suchasnomu khudozhniomu prostori Ukrainy [Ukrainian Tradition and Dynamics in the Contemporary Art Space of Ukraine] / I. Isnyuk // Problema tradytsiyi v ukrayins'koy kul'turi [The Issue of Tradition in the Ukrainian Culture] : [materialy Vseukrayins'koyi naukovykh konferentsiyi kursantiv, studentiv ta molodykh uchenykh]. – Kh. : NUTSZU, 2013. – S. 5–8.
19. [Elektronnyy resurs] . – Rezhym dostupu : http://vgolos.com.ua/articles/yevgeniya_gapchynska_quoty_nache_zhyvu_v_rayuquot_107659.html?print.

Матеріал надійшов до редакції 18.08. 2014 р.

Існюк І. В. Ідеал комічного в репрезентаціях сучасного художественного простору України.

На основе рассмотрения значимости идеала комического в украинской духовной традиции отражена его роль в современной художественной культуре Украины и в целом в ее современном художественном пространстве. Исследовались эстетические принципы авторской манеры создания комизма комическим дуэтом "Кролики" (В. Данилец, В. Моисеенко) и актером разговорного жанра А. Данилко ("Верка Сердючка"). К анализу привлекалось также творческое наследие отечественных художников-мастеров сцены, которые работали в форме парного (дуэтного) концерта, и проанализировано творчество украинского поэта-юмориста и сатирика П. Глазогого. Специфичность проявлений идеала комического в художественном пространстве Украины дало основания выделить определенные

качества, присущие художникам сценического искусства. Утверждается, что они привлекают публику, прежде всего, созданными ими юмористическими, умными шутками и непринужденной атмосферой обращения к зрителям. Но в творчестве А. Данилко наблюдаем опоры прежде всего на пародию, буффонаду и даже кич. В таком случае надо отметить, что его творчество, хотя и привлекает внимание публики комизмом, но не соответствует украинской национальной традиции по идеалу комического, которая тяготеет к юмору.

Ключевые слова: Е. Гапчинская, комический дуэт "Кролики", "Верка Сердючка", художественное пространство, художественная коммуникация, эстетические ценности, эстетическая информация, идеал комического, дуэтный концерн.

Isnyuk I. V. The Ideal of Comic in the Representations of the Contemporary Artistic Space of Ukraine.

On the basis of the importance of considering the ideal of comic in the Ukrainian spiritual tradition its role is reflected in the contemporary art culture of Ukraine and in the whole in its contemporary art space. The aesthetic principles of the author's manner of the comic, created by the comic duet "Rabbits" (V. Danilets, V. Moiseenko) and the actor of the conversational genre A. Danilko ("Verka Serdychka"), are investigated. For this analysis we have also involved the artistic heritage of local artists-masters of the scene, working in the form of the pair (duet) entertainers and analyzed the creative work by the Ukrainian poet, humorist and satirist P. Glazovyy. The specificity of displaying the comic ideal in the art space of Ukraine has given the reason to emphasize certain qualities which are inherent to artists of performing arts. It is alleged that they attract the audience, creating humorous, clever jokes and easy atmosphere, appealing to the audience. But Danilko's work is based primarily on parody, buffoonery and even kitsch. In this case, it should be noted that although his work attracts the attention of the public by comic, but does not correspond to the Ukrainian national tradition on the comic ideal, which tends to humor.

Key words: E. Gapchinskaya, comic duet "Rabbits", "Verka Serdyuchka", art space, artistic communication, aesthetic value, aesthetic information, comic ideal, duet compering.